

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร มีเอกสารผลงานวิจัยทั้งในประเทศ และผลงานวิจัยในต่างประเทศที่จะนำมาเสนอ ดังนี้

1. แนวคิด และแนวทางในการป้องกันยาเสพติด
 - 1.1 ความหมายของการป้องกันยาเสพติด
 - 1.2 องค์ประกอบของปัญหายาเสพติด
 - 1.3 แนวความคิดในการป้องกันยาเสพติด
 - 1.4 แนวการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา
 - 1.5 แนวทางการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา
2. แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา
 - 2.1 แผนป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2535-2539) ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา
 - 2.2 กรอบทิศทาง แผนป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2539
3. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของกรุงเทพมหานคร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

1. แนวคิดและแนวทางในการป้องกันฮาเซพิค

1.1 ความหมายของการป้องกันฮาเซพิค

การป้องกันฮาเซพิค หมายถึง กระบวนการอบรม เลี้ยงดู และให้การศึกษา ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยแก่บุคคลอย่างต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเกิดความนับถือตนเอง สำนึกในความมีคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ส่งเสริมให้บุคคลได้รับประสบการณ์ สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดและความต้องการของแต่ละบุคคล ตลอดจนได้รับการส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จในการทำงานตามความสามารถของแต่ละบุคคล และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลเกิดทักษะส่วนบุคคล ทักษะทางสังคม และทักษะ การประกอบอาชีพ อันจะทำให้บุคคลรู้จักตนเอง และเกิดทัศนคติต่อตนเองว่าชีวิตของตนมีค่า (สำนักการศึกษา, 2536)

นอกจากนี้ นักวิชาการและนักการศึกษา ได้ให้ความหมายของคำว่า การป้องกันฮาเซพิคไว้ดังนี้

วินัย เกษมเศรษฐ (2523) ให้ความหมายไว้ว่า การป้องกัน หมายถึง การระงับการเกิดขึ้น เมื่อใช้กับการแก้ปัญหาฮาเซพิค การป้องกันจึงครอบคลุมถึงการจัดการศึกษา การออกกฎหมาย การบำบัดรักษา และการฟื้นฟู สมรรถภาพด้วย หรืออีกนัยหนึ่ง การป้องกันการใช้จ่ายในทางที่ผิด หมายถึง กระบวนการสร้างสรรค์ชนิดหนึ่งที่สร้างขึ้น สำหรับส่งเสริมการออกงานทางส่วนตัว และทางสังคมของแต่ละบุคคล เพื่อให้ไปสู่ศักยภาพของมนุษย์ โดยสมบูรณ์ โดยการระงับ หรือลดความบกพร่องทางกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม เป็นผลในการนำไปสู่การใช้จ่ายในทางที่ผิด เมื่อก้าวถึงการป้องกัน สามารถอธิบายความหมายได้ 3 ระดับ

ระดับที่ 1 หมายถึง การจัดการล่วงหน้า เพื่อป้องกันการขยายตัวของกาฬโรค โดยการจัดสภาวะของสังคม และจิตวิทยาที่เหมาะสม

ระดับที่ 2 หมายถึง การป้องกันอาการเจ็บป่วยไม่ให้ทรุดลงยิ่งขึ้น

ระดับที่ 3 หมายถึง การกระทำต่อเนื่อง จากระดับที่ 2 เพื่อระงับการใช้จ่ายในทางที่ผิดอย่างรุนแรง เป็นการป้องกันระลอกการระบาดสู่สุขภาพ

สรุปการป้องกันฮาเซพิค หมายถึง การให้การศึกษา ข้าราชการ ความรู้ และข้อมูลในเรื่องของฮาเซพิคอย่างถูกต้องด้วยวิธีการต่าง ๆ ไปสู่ประชาชน เพื่อเป็นการสร้าง

ภูมิคุ้มกัน มิให้ประชาชนหันไปใช้ยาเสพติดเป็นทางออก เมื่อประสบปัญหากับตนเองและครอบครัว และในขณะเดียวกันก็ดำเนินการป้องกัน การแพร่ระบาดของตัวยา รวมทั้งปรับปรุงสภาพแวดล้อม มิให้มีส่วนผลักดันให้คนไปใช้ยาเสพติดควบคู่กันไปด้วย

1.2 องค์ประกอบของปัญหายาเสพติด

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นองค์ประกอบที่เกื้อหนุนให้เกิดปัญหา ยาเสพติด ก็คือ คน ยา และสิ่งแวดล้อม ซึ่งองค์ประกอบทั้งสามด้านนี้มีปฏิสัมพันธ์กัน จนกระทั่ง นำไปสู่การเกิดปัญหายาเสพติด และการใช้ยาในทางที่ผิด ซึ่งสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ตัวคน เมื่อมนุษย์ประสบปัญหา อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทาง ร่างกาย อารมณ์ สังคม จนไม่สามารถที่จะแก้ไข หรือปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลง หรือ สภาพนั้น ๆ ได้ ก็จะมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม โดยอาจหันไปใช้ยา-เสพติด

2. ตัวยา โดยตัวของมันเองแล้ว มิได้ก่อให้เกิดปัญหาใด ๆ เลย ถ้าหาก คนมิได้นำยาไปใช้ แต่เมื่อคนนำยาไปใช้ ปฏิกริยาของยาที่เกิดขึ้นในแต่ละคนก็จะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคนที่ใช้ยาประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งขึ้นอยู่กับฤทธิ์ และขนาดของยาที่ใช้ ตลอดจนวิถีชีวิตของคนนั้น ๆ

3. สิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง หรือสภาพแวดล้อมทาง กายภาพ เป็นต้น สิ่งแวดล้อมไม่ดี อาจก่อให้เกิดสภาวะความไม่มั่นคงต่อสภาพจิตใจ ซึ่งบีบบังคับ ให้คนถูกผลักดันไปใช้ยาเสพติดในที่สุด

ดังนั้น การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด จึงต้องเน้นการแก้ไขที่องค์-ประกอบทั้งสามประการ (ป.ป.ส., 2531)

1.3 แนวคิดในการป้องกันยาเสพติด

ถึงแม้การดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในประเทศไทย จะได้ดำเนินการ มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว และผลการดำเนินงานก็นับได้ว่าประสบความสำเร็จพอสมควร ทว่าแนว ความคิดต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานนั้น ประเทศไทยได้นำมาจากแนวความคิดของ ต่างประเทศซึ่งไม่มีการศึกษาวิจัยอย่างจริงจังถึงรูปแบบ หรือแนวความคิดเกี่ยวกับการป้องกันที่ เหมาะสมกับสภาพสังคม กลุ่มเป้าหมาย และลักษณะปัญหาของประเทศไทยโดยเฉพาะ แต่

อย่างไรก็ตาม แนวความคิดต่าง ๆ ที่นักวิชาการจากต่างประเทศเป็นผู้คิดค้นนั้นก็สามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินงานป้องกันอาเสพติดในประเทศเราได้พอสมควร

เฮเลน โนวลิส (Helen Nowlis) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานด้านการป้องกันอาเสพติด ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการมองปัญหาอาเสพติดไว้ 4 แบบ ซึ่งเป็นแนวความคิดที่คำนึงถึงองค์ ประกอบ 3 อย่างที่สัมพันธ์กัน คือ คน อา และสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) รูปแบบศีลธรรม-กฎหมาย (The legal-moral model) แนวความคิดนี้มองปัญหาอาเสพติดโดยให้ความสำคัญกับอา ซึ่งถูกจำแนกออกเป็นชนิดที่ปลอดภัยและเป็นอันตราย คำว่าปลอดภัยในที่นี้ หมายถึง กฎหมายหรือสิ่งคมไม่ห้ามใช้ ดังนั้นวิธีการที่จะกันอาออกไปจากคน จึงใช้วิธีการออกกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับการปลูกพืชเสพติด การควบคุมการจำหน่ายอา การลงโทษผู้ค้าอา การออกค่าเตือนเกี่ยวกับอันตรายของอา การเพิ่มราคาอา ซึ่งมีผลต่อร่างกาย จิตใจและสังคมอย่างแรง แนวความคิดนี้เชื่อว่า ถ้ามีการห้ามนำเข้ามากที่สุดถึงอันตรายอันเกิดจากผลของอาแล้วก็จะช่วยยับยั้งการให้ยาได้ นอกจากนี้ยังใช้วิธีการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับอันตรายของอาบางชนิดที่ทำให้เกิดปัญหา การชี้แจงให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับอาในแง่กฎหมาย ตลอดจนบทลงโทษเมื่อเกิดมีการซื้อขาย เสพ และมีไว้ในครอบครอง แนวความคิดนี้เชื่อว่าการลงโทษ และการขู่ว่าจะลงโทษ จะช่วยให้คนกลัวไม่กล้าทำ การที่แนวความคิดนี้แบ่งอาออกเป็นชนิดที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย คนก็เลยถูกแบ่งเป็นผู้ใช้อาและผู้ไม่ใช้อาด้วยเช่นกัน ทั้งนี้โดยไม่คำนึงถึงชนิดของอาที่ใช้

2) รูปแบบสุขภาพอนามัย (The public health model) แนวความคิดนี้มองปัญหาอาเสพติดว่าเป็นเรื่องของสุขภาพอนามัย หรือเป็นโรคภัยไข้เจ็บ และมองว่าหากก่อนจะให้คนเกิดการติดยาได้ เป็นปัญหาที่น่าหนักใจมากกว่าอันตรายของอา ซึ่งรูปแบบศีลธรรมกฎหมายเป็นห่วงอยู่มาก แต่ทั้งสองรูปแบบก็เน้นเป็นอย่างมากว่าอาเป็นตัวการสำคัญ ความแตกต่างประการสำคัญของการมองปัญหาอาเสพติดตามสองแนวความคิดนี้ก็คือ ในแนวความคิดสุขภาพอนามัยไม่แยกอาออกเป็นอาถูกกฎหมายหรืออาผิดกฎหมาย ดังนั้นจึงมักจะรวมเอาแอลกอฮอล์ (เหล้า) นิโคตินและคาเฟอีนเข้าไว้ในพวกสารเสพติดด้วย แต่ว่าแยกแยะสิ่งเสพติดเหล่านี้ออกจากสิ่งอื่น ๆ ในแง่ที่ว่า เป็นสิ่งที่สังคมยอมรับหรือไม่ยอมรับ หาได้ง่าย และคนใช้กันทั่วไปหรือไม่

ดังนั้น การเพิ่มราคาซื้อยาเสพติดให้สูงขึ้น หรือการทำให้สังคมลดการยอมรับสิ่งเสพติดให้น้อยลง ก็จะเป็นหนทางหนึ่ง ที่จะลดปัญหาการใช้ยาเสพติด รวมทั้งการควบคุมยาไม่ให้หาได้ง่ายทั่วไปด้วย

จากแนวความคิดนี้ ผู้ใช้ยาเสพติดจะถูกมองว่าเป็นคนอ่อนแอ หรือไม่อ่อนแอ เป็นคนที่แพร์เชื่อหรือไม่แพร์เชื่อ แต่เนื่องจากการที่จะชี้ว่า ผู้ใดเป็นคนอ่อนแอหรือไม่อ่อนแอ เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ก็เลยเกิดความคิดที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนเสียก่อน โดยใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น โครงการการศึกษาเพื่อการป้องกันปัญหาเสพติด ซึ่งมักจะใช้วิธีการให้ข่าวสาร เรื่องภัยที่เกิดจากการใช้ยาบางประเภท อันตรายที่จะเกิดกับตัวผู้ใช้และสังคมเมื่อไปติดยาเหล่านี้

3) รูปแบบจิตวิทยา-สังคม (The psycho-social model) แนวความคิดนี้ถือว่า คนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดใน 3 องค์ประกอบ คือ คน ยา และสิ่งแวดล้อม และถือว่าการใช้ยาและผู้ใช้ยาเป็นเรื่องซับซ้อน และควรให้ความสนใจกับเหตุผล และความจำเป็นที่บุคคลต้องใช้ยา ถือว่าการใช้ยาเป็นพฤติกรรมหนึ่งของคนเหมือนพฤติกรรมอื่น ๆ จะไม่ตำหนิหรือต่อต้านในเมื่อบุคคลมีความจำเป็นที่จะต้องใช้นั้น แนวความคิดนี้จะคำนึงถึงความแตกต่างของจำนวนยาที่ใช้ จำนวนครั้งที่ใช้ แบบของการใช้ยา ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากการใช้ ตลอดจนผลของยาซึ่งแตกต่างกันไปตามแบบที่ใช้ และแตกต่างกันในระหว่างบุคคลที่ใช้ยาดังกล่าว แนวความคิดนี้จะไปเกี่ยวข้องกับสังคม ก็ตรงที่ว่า อิทธิพลของเจตคติ และพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่แสดงออกมาต่อปัญหาการใช้ยาเสพติดเป็นอย่างไร สังคมเป็นปัจจัยที่ช่วยทำให้เกิดการใช้ยา ก่อให้เกิดปัญหาอันสืบเนื่องมาจากการใช้ยา ทั้งนี้โดยยาก็บุคคลในสังคมให้คำจำกัดความของยา และมีปฏิริยาต่อการใช้ยา และผู้ใช้ยา การที่แนวความคิดนี้เน้นที่ตัวตนและบทบาทขององค์ประกอบทางสังคม ดังนั้นจึงเสนอว่าให้ปฏิบัติต่อการติดยาเหมือน ๆ กับปฏิบัติต่อพฤติกรรมในด้านทำลาย หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ และการให้ข้อมูลข่าวสารนั้นถือว่าเป็นอันดับรองลงมาจากการพิจารณาถึงความต้องการทางด้านส่วนตัวและสังคมของบุคคล

4) รูปแบบสังคม-วัฒนธรรม (The social-cultural model) แนวความคิดของรูปแบบนี้ก็คือ เห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมาก แทนที่จะแนะนำให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือสภาวะทางสังคม วิธีนี้กลับเห็นว่า บางสิ่งบางอย่างของสังคมควรจะได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมกับบุคคล และความต้องการตามธรรมชาติของมนุษย์ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา นั้น ควรลดความเคร่งครัดและความไม่เป็นกันเองลง

แต่มุ่งคำนึงถึงนักเรียนในฐานะเป็นมนุษย์ให้มากขึ้น บริการทางด้านอนามัย และบริหารทางสังคมอื่น ๆ ควรจะได้คำนึงถึงผู้ใช้บริการมากกว่านี้ ในด้านการทำงานควรให้คนทำงานด้วยการได้รับค่าตอบแทนที่น่าพอใจ แทนที่จะคิดถึงเรื่องการค้ากำไรอย่างเดียว สำหรับด้านกฎหมายที่จะออกเพื่อควบคุมพฤติกรรมนั้น ถ้าใช้กฎหมาย แล้วเกิดผลเสียยิ่งไปกว่าปกติ ก็ควรจะยกเลิกเสีย

สำหรับการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของประเทศไทยนั้น ได้นำแนวความคิดในรูปแบบของจิตวิทยาสังคมมาเป็นหลักในการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสังคมไทย

ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของไทยนั้นได้มุ่งเน้นการพัฒนาตัวบุคคล เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีควบคู่ไปกับการมุ่งพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพ และทางสังคม โดยมุ่งป้องกันการใช้ยาเสพติดในขณะที่บุคคลยังไม่มีประสบการณ์ในการทดลองใช้ยาเสพติดครั้งแรก โดยการให้การศึกษาเพื่อปลูกฝังทัศนคติต่อต้านยาเสพติด อันจะนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่ใช้ยาเสพติดของบุคคล

ส่วนบุคคลที่มีประสบการณ์ในการทดลองใช้ยาเสพติดมาบ้าง แต่ยังไม่ถึงขั้นติดยา กระบวนการให้การศึกษาเพื่อการป้องกันยาเสพติด สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ยาให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขได้

การมุ่งพัฒนาบุคคลเพื่อป้องกันมิให้ไปทดลองใช้ยาเสพติดนี้ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งนอกเหนือจากกระบวนการพัฒนาตัวบุคคลแล้ว ยังรวมถึงการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในสังคมอีกด้วย

1.4 แนวการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา

การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษานั้น กระบวนการทางการศึกษานับเป็นวิธีที่สำคัญที่สุดในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนครูและผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน

การให้การศึกษาเพื่อการป้องกันยาเสพติด โดยมุ่งเน้นการอบรมบ่มนิสัย และการพัฒนาด้านจิตใจ จะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบพื้นฐานในการสร้างภูมิคุ้มกันการใช้ยาในทางที่ผิดที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. การส่งเสริมความนับถือตนเอง (self esteem) คือ การส่งเสริมให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีประโยชน์ มีความสามารถ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกัน

การใช้ยาเสพติด โดยมีแนวทางปฏิบัติ ให้บุคลากรและเยาวชนในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วม รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการรักษาความสะอาด โครงการอาหารกลางวัน โครงการส่งเสริมสุขภาพพลานามัย โครงการประกวดคำขวัญเรื่องความ วาติภาพ ประกวด มารยาทนักเรียน โครงการสนามเด็กเล่น โครงการ ส่งเสริมจริยธรรม การจัดชุมชนหรือ ชมรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เป็นต้น

2. การส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผล (achievement) คือ การส่งเสริมให้ บุคคลประสบความสำเร็จ ได้รับการยกย่อง ได้รับความรัก ความอบอุ่นใจ โดยมีแนวทางปฏิบัติ โดยการจัดให้ผู้เรียนได้เรียนและร่วมกิจกรรมที่ตรงกับความรู้ ความสามารถ ความถนัด และ ความสนใจของผู้เรียน จัดบริการให้คำปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหา เสริม- ประสิทธิภาพและทักษะให้แก่ผู้เรียน โดยการเชิญผู้ชำนาญการหรือผู้ประกอบการ เป็นต้น

3. การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกมุ่งมั่น (a sense of purpose) คือ การส่งเสริมให้บุคคลมีความสำนึกในคุณค่าของงาน รู้จักสร้างสรรค์เป้าหมายในชีวิตและเกิดพลัง ที่จะผลักดันตนเองให้ไปสู่เป้าหมายนั้นโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การ กำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามความเหมาะสม ส่งเสริมและปรับปรุง บุคลิกภาพโดยการจัดกิจกรรมในหลักสูตรและนอกหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริม สร้าง คุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนว เพื่อ ช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล และจัดสวัสดิการในสถานศึกษา เป็นต้น

4. การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความเคารพตนเองและผู้อื่น และเกียรติภูมิ ของบุคคล (respect of self and other and individual dignity) คือ การส่งเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของบุคคลในการ ปฏิบัติหน้าที่ที่มีความรับผิดชอบ ความอดทน ความเคารพและไม่ละเมิดในสิทธิของผู้อื่น ตลอดจน การให้ความยกย่องบุคคลอื่น โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนา คุณธรรม และจริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ตลอดจนยกย่องคนที่ปฏิบัติดี ส่งเสริมและให้โอกาสแก่ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นหมู่คณะ รวมทั้งฝึกให้ผู้เรียนรู้จักดำเนินชีวิตแบบ ประชาธิปไตยในสถานศึกษา เป็นต้น

5. การพัฒนาทักษะส่วนตัวและทักษะสังคม (personal and social skills) คือ การฝึกฝนให้เกิดทักษะในการคิด การอ่าน การใช้เหตุผล การตัดสินใจ การ

แก้ปัญหา การประกอบอาชีพ การติดต่อสื่อสารความระหว่างบุคคล การทำงานเป็นหมู่คณะและ การช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาชีพ ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะสังคม เช่น การฝึกพูดในที่ชุมชน เป็นต้น

6. การส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ (employable skill) คือ การจัดกิจกรรมทางเลือกต่าง ๆ ให้แก่บุคคลเพื่อเป็นช่องทางในการดำรงชีพตามความสนใจ และความถนัดส่วนบุคคล โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดให้มีการบริการแนะแนวอาชีพ เช่น ฝึกอบรมครูงาน การให้ความรู้ ฝึกอบรม ขั้นตอนในการวางแผนอาชีพด้วยตนเอง ในด้านการ ประเมินตนเอง ประเมินงานอาชีพ พัฒนาทักษะในการตัดสินใจ การศึกษาความต้องการด้าน อาชีพของชุมชน และการเตรียมตัวเลือกอาชีพ เป็นต้น (ป.ป.ส., 2537)

กล่าวโดยสรุป ปัญหาสาเหตุเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ การป้องกันปัญหาจะต้องกระทำตั้งแต่ระยะแรกของชีวิต โดยการปูพื้นฐานเพื่อป้องกันสาเหตุ ตั้งแต่วัยเด็กเป็นดีที่สุด (ประมาณ 8-12 ขวบ) ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาเป็นช่องทางสอดคล้อง ความรู้เรื่องสาเหตุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนระดับชั้นต่าง ๆ นอกจากนี้เพื่อให้การ จัดการศึกษาเป็นส่วนสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันสาเหตุอย่างแท้จริง จึงได้มีการจัด กิจกรรมเสริมการเรียนการสอนตามหลักสูตร ดังต่อไปนี้

1. จัดทำและปรับปรุงเนื้อหาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอน และวิธีการ- สอนในแต่ละระดับการศึกษา โดยพิจารณาถึงความเหมาะสมในการให้การศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมาย เยาวชนในการศึกษา

2. จัดกิจกรรมทางเลือกในอันที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจและ ร่างกายของเยาวชนในแต่ละวัย อาทิเช่น คณิตฯ กีฬา ค่ายพักแรม เป็นต้น

3. จัดให้มีระบบข่าวสารที่สมบูรณ์ ถูกต้องเป็นปัจจุบันและเหมาะสมกับกลุ่ม เป้าหมาย เพื่อให้ผู้รับข่าวสารมีความรู้และใช้ข่าวสารนั้นประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาที่ เกิดขึ้น

4. ปรับปรุงวิธีการสอนและการให้บริการการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีเจตคติ ที่ดี มีอุดมการณ์ในชีวิต มีความภาคภูมิใจและนับถือตนเอง อันจะนำไปสู่การตัดสินใจที่ถูกต้อง เหมาะสมกับตนเอง ตลอดจนสภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม

5. จัดให้บริการการศึกษาที่สนองความต้องการของผู้เรียนได้อย่างทั่วถึง โดยเพิ่มที่ระบบแนะแนว ระบบบริการสุขภาพ ระบบการส่งไปขอรับบริการทั้งในและนอกระบบ โรงเรียน

1.5 แนวทางดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียน

การดำเนินงานป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนนั้น ได้นำแนวคิดของการป้องกันสิ่งเสพติดในรูปแบบจิตวิทยา-สังคม (psycho-social model) ผสมผสานกับแนวทางพัฒนาบุคลิกภาพเด็กและเยาวชนให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุข และมีคุณภาพในการเป็นพลเมืองดี

แนวทางการดำเนินงานเพื่อป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษานั้น มีดังนี้ คือ

ก. การให้การศึกษา (education)

เป็นการถ่ายทอดความรู้ที่จะเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพ โดยปลอดจากปัญหาเสพติด การให้การศึกษาเน้นที่การอบรมบ่มนิสัย และพัฒนาด้านจิตใจ (affective education) โดยคำนึงถึงองค์ประกอบในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด ดังนี้

1) การส่งเสริมความนับถือตนเอง (self-esteem) คือ การส่งเสริมให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า มีประโยชน์ มีความสามารถ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติด โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การให้บุคลากร และเยาวชนในสถานศึกษาได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรักษาความสะอาด การประกวดคำขวัญ เรื่องความ วาดภาพ การส่งเสริมจริยธรรม การจัดชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เป็นต้น

2) การส่งเสริมความสัมฤทธิ์ผล (achievement) คือ การส่งเสริมให้บุคคลประสบความสำเร็จได้รับการยกย่อง ได้รับการรักความอบอุ่น ความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียน จัดบริการให้คำปรึกษาหารือเพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา รวมทั้งเสริมประสบการณ์และทักษะให้แก่ผู้เรียน โดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ชำนาญการมาให้ความรู้ เป็นต้น

3) การส่งเสริมให้เกิดความรู้สึกมุ่งมั่น (a sense of purpose) คือ การส่งเสริมให้บุคคลมีความสำนึกในค่าของมนุษย์ สร้างสรรค์ เป้าหมาย เกิดพลังที่จะผลัก

ตนเองให้ไปสู่เป้าหมายนั้นโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ซึ่งแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การกำหนดระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษา ตามความเหมาะสม ส่งเสริมและปรับปรุงบุคลิกภาพโดยการจัดกิจกรรมในหลักสูตร และนอกหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ควรให้มีการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อช่วยเหลือผู้เรียนเป็นกลุ่มหรือเป็นรายบุคคล และจัดสวัสดิการในสถานศึกษา เป็นต้น

4) การจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมความเคารพตนเองและผู้อื่น และเกียรติภูมิของบุคคล (respect for self and other and individual dignity) คือ การส่งเสริมประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความสามารถ ความเข้าใจ ความถนัดของบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่ มีความรับผิดชอบ ความอดทน ความเคารพในสิทธิหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการให้ความยกย่องบุคคลอื่น ซึ่งแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ตลอดจนยกย่องคนที่ปฏิบัติดี ส่งเสริมและให้โอกาสแก่ผู้เรียนทำกิจกรรมเป็นหมู่คณะ รวมทั้งฝึกให้ผู้เรียนรู้จักดำเนินชีวิตแบบประชาธิปไตยในสถานศึกษา เป็นต้น

5) การพัฒนาทักษะส่วนตัวและทักษะสังคม (personal and social skills) คือ การฝึกฝนให้เกิดทักษะในการคิด การอ่าน การใช้เหตุผล การตัดสินใจ การแก้ปัญหา การประกอบอาชีพ การติดต่อระหว่างบุคคล การทำงานเป็นคณะ และการช่วยเหลือผู้อื่น โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิชาชีพใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผู้เรียน มีทักษะสังคม เช่น การฝึกพูดในที่ชุมชน เป็นต้น

6) การส่งเสริมทักษะในการประกอบอาชีพ (employable skill) คือ การจัดกิจกรรมทางเลือกต่าง ๆ ให้แก่บุคคล เพื่อเป็นช่องทางในการดำรงชีวิตตามความสนใจและความถนัดส่วนบุคคล โดยมีแนวทางปฏิบัติ ได้แก่ การจัดให้มีการบริการแนะแนวอาชีพ เช่น การฝึกฝนอบรมครูงาน การให้ความรู้ ฝึกอบรม ขั้นตอนในการวางแผนอาชีพ พัฒนาทักษะในการตัดสินใจ การศึกษาความต้องการด้านอาชีพของชุมชน และการเตรียมตัวเพื่อเลือกอาชีพ เป็นต้น

ข. การให้ข่าวสารข้อมูล (information)

เป็นการให้ข่าวสารเพื่อที่จะให้ประชาชนได้ตระหนักถึงปัญหาสาเหตุ ตลอดจนมุ่งสร้างเจตคติและค่านิยมที่ถูกต้องให้กับประชาชน ทั้งนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเชื่อ

ว่า ความรู้ (knowledge) และเจตคติ (attitude) ที่บังคับขั้นนั้นจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลต่อการใช้ยาอย่างถูกต้อง ซึ่งการให้ข้อมูลข่าวสารเพื่อการป้องกันยาเสพติดเป็นวิธีที่แพร่หลายสามารถดำเนินการได้ในหลายหน่วยงาน และเป็นมาตรการที่เสริมด้านการให้การศึกษ (Education) ได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงวิธีการที่เหมาะสม ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนองค์ประกอบทางด้านสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมด้วย มิฉะนั้นอาจเกิดปัญหา "ดาบสองคม"

ในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารซึ่งเป็นการดำเนินงานเพื่อถ่ายทอด หรือจัดส่งข่าวสารความรู้ด้านป้องกันยาเสพติดให้แก่กลุ่มเป้าหมาย โดยอาศัยเทคนิควิธีและสื่อชนิดต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินงานเผยแพร่ ทั้งด้านสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ในปัจจุบันเนื้อหาเทคนิค และสื่อด้านป้องกันยาเสพติดได้รับการพัฒนาเป็นระบบมากขึ้น เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ ดังนี้คือ

- 1) การจัดวิทยากรบรรยาย อภิปราย เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดแก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ วิทยากรจึงนับเป็นสื่อ (บุคคล) ที่สำคัญที่สุดและสามารถเรียกร้องความสนใจ ตลอดจนทำความเข้าใจแก่ผู้รับข้อมูลข่าวสารที่ดีที่สุด
- 2) การให้บริการด้านสื่อ เช่น เอกสาร โปสเตอร์ ภาพ นิทรรศการ สไลด์ ภาพยนตร์ ฯลฯ แก่หน่วยงานและประชาชนทั่วไป เพื่อให้ประชาชนและหน่วยงานที่สนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันยาเสพติด
- 3) การจัดรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในช่วงระยะเวลาที่กำหนด เช่นในช่วงเดือนมิถุนายนของทุกปี ซึ่งถือเอาวันที่ 26 มิถุนายน เป็นวันต่อต้านยาเสพติดของโลก เป็นการเผยแพร่ข่าวสาร โดยการระดมสื่อต่าง ๆ ภายในขอบเขตหรือที่ที่กำหนดไว้ สาเหตุที่ต้องมีการรณรงค์ เพราะการเผยแพร่ข่าวสารในวงกว้างไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นการจัดรณรงค์ในท้องที่บางแห่ง ซึ่งมีปัญหารุนแรงจึงเป็นสิ่งจำเป็น เช่น การเดินขบวนต่อต้านยาเสพติด การจัดสัปดาห์รณรงค์ป้องกันยาเสพติด และการจัดนิทรรศการ ต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น

4) การเผยแพร่ข่าวสารโดยผ่านสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เป็นการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งนับเป็นวิธีการเผยแพร่ที่ได้ผล เพราะสื่อมวลชนเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ดี สื่อมวลชนที่ใช้ในการเผยแพร่ที่สำคัญ ได้แก่

- วิทยุ โดยการผลิตรายการวิทยุเพื่อออกอากาศในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ในลักษณะบทความ สารคดี ละคร คำขวัญ เพลง เรื่องสั้น ตลอดจนขอความร่วมมือจากสถานีวิทยุต่าง ๆ หรือนักจัดรายการในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านป้องกันยาเสพติด

- โทรทัศน์ โดยการผลิตสไลด์ ภาพยนตร์โฆษณาสั้น ๆ (spot) จัดรายการแสดงรายการ สันทนาการของผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ

- โรงภาพยนตร์ โดยการผลิตสไลด์ ภาพยนตร์ โฆษณาสั้น (spot) เพื่อเผยแพร่ทางโรงภาพยนตร์ทั่วไป

- สิ่งพิมพ์ โดยผลิตบทความ เรื่องสั้น คำขวัญ ภาพโปสเตอร์ การ์ตูน ฯลฯ เผยแพร่ในวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน โดยจัดสรรเนื้อหาให้สอดคล้องกับรูปแบบของสิ่งพิมพ์แต่ละชนิด

- หน่วยเคลื่อนที่ (mobile unit) จัดบุคลากร พร้อมรถยนต์ และสื่อโสตทัศนอุปกรณ์ ชุมนิเทศการ ออกไปปฏิบัติงานเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนตามแหล่งต่าง ๆ

- สื่อพื้นบ้าน (folk media) เป็นการใช้อุปกรณ์พื้นบ้าน เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หนังสือ เพลงพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่น ลิเก ลำตัด และลำเพลิน เป็นต้น

5) การให้ข่าวสารความรู้เป็นกรณีพิเศษ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำ การให้บริการทางโทรศัพท์สายด่วน (hot line) การจัดตั้งชมรมต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ

ค. การพัฒนาบุคลากร (training)

มีเป้าหมายเพื่อสร้างบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เป็นวิทยากร หรือผู้ประสานงานในพื้นที่ระดับต่าง ๆ บุคลากรที่สร้างขึ้นนี้จัดได้ว่าเป็นสื่อบุคลากร ในการให้ข่าวสารและการศึกษา

เนื่องจากสื่อประเภทนี้เชื่อว่าจะสามารถถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับสาเหตุติดของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพดีกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ

ในการพัฒนาบุคลากรเพื่อการป้องกันสาเหตุติด สำนักงาน ป.ป.ส. ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานไว้ดังนี้ คือ

- 1) การพัฒนาบุคลากรแกนนำในส่วนกลาง โดยทำให้การฝึกอบรม สัมมนาเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง ซึ่งชอบเข้าหน้าที่และความรับผิดชอบ ในการดำเนินงานป้องกันสาเหตุติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเรื่อง สาเหตุติด และมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ รวมทั้งประสานการจัดกิจกรรมด้านการป้องกัน สาเหตุติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย
- 2) การพัฒนาบุคลากรแกนนำในระดับจังหวัด โดยทำให้การฝึกอบรม สัมมนาเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด โดยเน้นหน่วยงานหลักในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด ที่ทำการพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานเทศบาลเมือง ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด และศูนย์เวชศึกษาป้องกันวิทยาลัย ครู เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้ด้านการป้องกันสาเหตุติด รวมทั้งประสานการจัดกิจกรรม ด้านการป้องกันสาเหตุติด ในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่รับผิดชอบ

ง. การผลิตสื่อ (media production)

สื่อนับเป็นเครื่องมือทางเทคโนโลยีอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้

การปฏิบัติงานเผยแพร่สำเร็จลุล่วงไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ช่วยเร้าความสนใจ จัดจำ ก่าย และประหยัดเวลา ปัจจุบันการผลิตสื่อด้านป้องกันสาเหตุติดสำหรับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

- 1) สื่อสิ่งพิมพ์ (print media) ได้แก่ หนังสือ เอกสาร โปสเตอร์ แผ่นพับ สติกเกอร์ ภาพพลิก ภาพนิทรรศการ เป็นต้น
- 2) สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (electronic media) ได้แก่ สไลด์ ภาพยนตร์ วิดีโอ เทปรายการ วิทยุ-โทรทัศน์ เป็นต้น
- 3) สื่อชุดเผยแพร่ (teaching kit) ได้แก่ ชุด package ซึ่ง ประกอบด้วยเนื้อหาหลักสูตร คู่มือ การใช้และสื่อประเภทต่าง ๆ

จ. การจัดกิจกรรมทางเลือก (alternatives)

สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้คนใช้ยาเสพติดเพื่อแก้ปัญหา เพราะบุคคลไม่เห็นคุณค่าของทางเลือกอื่น ๆ เมื่อเกิดปัญหาขึ้นกับตนเองจึงตัดสินใจใช้ยาเสพติด ดังนั้นการจัดหาทางเลือกอื่นที่เป็นประโยชน์ให้ จึงเป็นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยให้บุคคลรอดพ้นจากปัญหาเสพติดได้ กิจกรรมทางเลือกจะช่วยส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของคนเราได้เป็นอย่างดี ตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล อันจะช่วยเบี่ยงเบนความสนใจให้ผู้ที่กำลังมีปัญหาจิตใจหันเหไปจากพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น การใช้ยาเสพติด ทั้งยังช่วยเพิ่มคุณประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจด้วย ทั้งนี้อาจจำแนกได้หลายด้าน ดังนี้ คือ

- 1) ด้านสุขภาพอนามัย เช่น กีฬา นันทนาการ ดนตรี การออกกำลังกาย เกมต่าง ๆ ฯลฯ
- 2) ด้านจริยธรรม เช่น อบรมศีลธรรม กิจกรรมทางศาสนา ส่งเสริมประเพณี ฯลฯ
- 3) ด้านสังคม เช่น จัดตั้งชมรมหรือสมาคม จัดค่ายเยาวชน การสงเคราะห์ผู้อื่น การบริการให้คำปรึกษาแนะนำ ฯลฯ
- 4) ด้านอาชีพ เช่น การฝึกอาชีพ การส่งเสริมรายได้ ฯลฯ

ฉ. การวิจัยและประเมินผล (research and evaluation)

ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ไม่ว่าจะใช้วิธีการหรือ รูปแบบใด ๆ ก็ตาม ย่อมไม่มีกฎเกณฑ์ใดที่ถือเป็นมาตรฐานแน่นอนตายตัวหรือมีประสิทธิภาพโดยสมบูรณ์ แต่จำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นไปตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป ดังนั้นการวิจัย และประเมินผลด้านการป้องกันยาเสพติด จึงเป็นวิธีการหรือกิจกรรมที่สำคัญอีกกิจกรรมหนึ่ง ที่จะอำนวยให้เกิดการพัฒนาดำเนินงานป้องกันยาเสพติดให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

การวิจัยด้านป้องกันยาเสพติดเป็นการศึกษาเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด เช่น การกำหนดมาตรการ วิธีการ หลักสูตร เพื่อการป้องกันยาเสพติด ฯลฯ

ส่วนการประเมินผลด้านป้องกันยาเสพติด เป็นวิธีการที่จะตรวจสอบถึงประสิทธิภาพของการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในขั้นตอนต่าง ๆ ว่าได้ผลหรือไม่เพียงใด

มีปัญหาอุปสรรคประการใด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานป้องกัน
 ฮาเสฟติดในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหารโครงการ การวางแผนการปฏิบัติงานและการจัด
 กิจกรรม ฯลฯ

2. แผนป้องกันและแก้ไขปัญหาฮาเสฟติดในสถานศึกษา

2.1 แผนป้องกันฮาเสฟติดในสถานศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2535-
 2539) ระดับก่อนประถมศึกษา และประถมศึกษา

นโยบายและมาตรการ

การวางแผน

นโยบาย

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานทุกระดับกำหนดแผนป้องกันสาร เสฟติด
 ในสถานศึกษา และพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายา สาร เสฟติด
 ให้มีระบบทันสมัยสามารถค้นคว้าอ้างอิงได้อย่างสะดวก

มาตรการ

1.1 ให้มีคณะกรรมการประจำหน่วยงานและสถานศึกษาเพื่อรับผิดชอบ
 ในการศึกษา วิเคราะห์ จัดทำแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายา สาร เสฟติด ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

1.2 ให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดทุกระดับมีแฟ้มข้อมูลและ
 สารสนเทศ เพื่อใช้ในการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหายา สาร เสฟติดที่ถูกต้อง และเป็นปัจจุบัน
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจำนวนนักเรียนที่มีปัญหา เรื่องยา สาร เสฟติดในระดับต่าง ๆ และประเภท
 ของยา สาร เสฟติดที่นักเรียนเสฟ

1.3 ให้หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา หรือประถม-
 ศึกษา ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน จัดระบบข้อมูลที่ เป็นเครือข่าย เชื่อมโยง
 ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยา สาร เสฟติด และนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการ
 วางแผนและการตัดสินใจ

1.4 ให้มีการศึกษาด้านการประเมินความต้องการ สภาพของปัญหา-
สิ่งแวดล้อม และปัญหาในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้สารเสพติด และกำหนดแผนงานให้สอดคล้อง
กับทรัพยากรของโรงเรียน

1.5 ให้ผู้บริหารหน่วยงานทุกระดับสนับสนุนทรัพยากรแก่สถานศึกษา
เพื่อให้สามารถนำแผนไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การปฏิบัติ

นโยบาย

2. เร่งพัฒนาหลักสูตร วิธีสอน สื่อ และกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่อง
สารเสพติดให้เหมาะกับระดับชั้น วิชา และสภาพของชุมชน

มาตรการ

2.1 ให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรแม่บท เพื่อ
พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น แนวการสอนและแผนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของชุมชน

2.2 ให้สถานศึกษาบูรณาการการเรียนการสอนเรื่องสารเสพติด เพื่อ
สร้างภูมิคุ้มกันในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งให้มีการจัดกิจกรรมเสริมที่เหมาะสม ซึ่งได้แก่
การฝึกอบรมด้านจิตใจ กิจกรรมทางเลือก และการสื่อสารเพื่อบำบัด

2.3 ให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาจัดทำสื่อการเรียนการสอน ให้ความรู้
เรื่องสารเสพติดให้เหมาะสมกับหลักสูตร แผนการสอนของพื้นที่เป้าหมายแต่ละแห่ง

2.4 สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยรูปแบบวิธีสอน สื่อและกิจกรรม-
การเรียนการสอน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้นักเรียน นักศึกษาและเยาวชน

นโยบาย

3. เร่งรัดสถานศึกษาให้เห็นความสำคัญในการใช้ยุทธศาสตร์ การป้องกัน
ประสมประสานในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้นักเรียน
นักศึกษา และเยาวชน

มาตรการ

- 3.1 กระทรวงศึกษาธิการแจ้งนโยบายและแผนการดำเนินงานเรื่อง การป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา ให้สถานศึกษาทุกแห่งทราบ และถือเป็นภารกิจสำคัญ
- 3.2 ให้สถานศึกษาจัดทำแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับนโยบาย และสภาพปัญหาของชุมชน
- 3.3 ให้สถานศึกษาประเมินผลนักเรียนด้านความรู้ความเข้าใจ และ เจตคติที่มีต่อสารเสพติด
- 3.4 ให้สถานศึกษาประเมินผลการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน โดยเน้นวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กระบวนการดำเนินงานและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน เป็นสำคัญ และรายงานผลการประเมินให้คณะกรรมการในสถานศึกษา และหน่วยงานเจ้าสังกัด ทราบตามลำดับ
- 3.5 ให้หน่วยงานเจ้าสังกัดนิเทศการดำเนินงานของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

นโยบาย

4. พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำความรู้ ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่แก่นักเรียนนักศึกษาและเยาวชน โดย เน้นกระบวนการชีวิต ซึ่งประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การวางแผน การปฏิบัติตาม แผนและการประเมินผลรวม

มาตรการ

- 4.1 จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรให้ชัดเจน และดำเนินการตามแผนอย่าง ต่อเนื่องและจริงจัง
- 4.2 ให้หน่วยงานเจ้าสังกัดจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาบุคลากร เกี่ยวกับการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษาตามความเหมาะสม
- 4.3 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมให้เหมาะสมกับภารกิจของบุคลากรแต่ละ ประเภท (ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์)
- 4.4 ให้หน่วยงานทุกระดับกำหนดเนื้อหาความรู้เรื่องการป้องกันสาร เสพติดในสถานศึกษา โดยการสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติดให้แก่แก่นักเรียนในหลักสูตรฝึกอบรม

บุคลากรทางการศึกษาทุกประเภท ทุกระดับ เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงความจำเป็นและความสำคัญในการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติด

4.5 จัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้เรื่องสารเสพติด และการป้องกันสารเสพติดหรือสื่อความรู้ต่าง ๆ หรือแหล่งข้อมูลข่าวสารเพื่อให้บริการแก่บุคลากรในหน่วยงานทุกแห่ง

นโยบาย

5. ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทั้งในและนอกสถานศึกษา ให้เกื้อกูลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันและการป้องกันสารเสพติด

มาตรการ

5.1 ให้สถานศึกษาทุกแห่งให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงบรรยากาศในการเรียนการสอน การจัดห้องเรียน การดูแลนักเรียน และการปฏิบัติตัวต่อกันในระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และนักเรียนกับครู ที่เกื้อกูลต่อการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กนักเรียน

5.2 รมรงค์ให้สถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาและชุมชนเป็นเขตปลอดสารเสพติด และจัดเป็นตัวอย่าง

5.3 ยกย่อง ชมเชย ประกาศเกียรติคุณสถานศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา และชุมชนที่ปลอดสารเสพติด

5.4 แสวงหาแนวทางเพื่อรณรงค์ให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าในการประกอบอาชีพในชุมชน เช่น จัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ เป็นต้น และให้มีส่วนส่งเสริมสนับสนุนดูแลเด็กในปกครองให้มีจุดหมายในชีวิต

5.5 ให้สถานศึกษา หน่วยงานและชุมชนร่วมกันสอดส่อง และให้ข้อมูลแหล่งผลิต และแหล่งจำหน่ายสารเสพติดในชุมชน แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.6 ให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยในด้านสภาพแวดล้อม และทรัพยากรทางการศึกษาในชุมชน

นโยบาย

6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษา หน่วยงานต่าง ๆ ชุมชนและองค์กร เอกชนร่วมมือกันในการพัฒนานักเรียนเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันสารเสพติด การบำบัดรักษาและการฟื้นฟู การคิดสารเสพติด

มาตรการ

6.1 จัดให้มีองค์กรร่วมของหน่วยงานระดับท้องถิ่น ชุมชน องค์กรเอกชน และสถานศึกษา เพื่อรับผิดชอบร่วมกันในการป้องกันสารเสพติดในสถานศึกษา การบำบัดรักษา และการฟื้นฟูการคิดสารเสพติด

6.2 ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชน ในการจัดบริการ ด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน เช่น บริการด้าน สุขภาพอนามัย นันทนาการ เป็นต้น

6.3 ขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนในการจัดกิจกรรม เสริม เพื่อให้ นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน ได้พัฒนาเชาวน์ปัญญา บุคลิกภาพ สมรรถภาพ ทางกาย ทักษะการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกัน หรือทักษะในการประกอบอาชีพ เช่น กิจกรรม ลูกเสือ-ยุวกาชาด การอยู่ค่ายพักแรม การฝึกงานในสถานประกอบการ การจัดนิทรรศการ กิจกรรมศิลป์ กิจกรรมนาฏศิลป์-ดนตรี เป็นต้น

6.4 ประสานงานกับหน่วยงานที่ให้บริการด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟู ผู้คิดสารเสพติดในการร่วมมือกันบำบัดรักษานักเรียน นักศึกษา และเยาวชนที่คิดสารเสพติด รวมทั้งการฟื้นฟูให้อยู่ในสภาพปกติอย่างถาวร

นโยบาย

7. เร่งรัดการใช้วิธีการประชาสัมพันธ์หลาย ๆ รูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่ม เป้าหมายและสภาพชุมชน

มาตรการ

7.1 กำหนดกลุ่มเป้าหมายที่จะทำการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน เช่น กลุ่มนักเรียน นักศึกษา เยาวชน ประชาชนในชุมชน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

7.2 ให้หน่วยงานทุกแห่ง รวมทั้งสถานศึกษาจัดทำแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์

7.3 ประสานงานกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์เพื่อการประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันสารเสพติด โดยการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน และการสร้างเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร

7.4 พัฒนาและผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและสภาพชุมชน ซึ่งได้แก่ สื่อโทรทัศน์ เอกสารสิ่งพิมพ์ ศิลปพื้นบ้าน ฯลฯ

การติดตามประเมินผล

นโยบาย

8. เร่งรัดให้หน่วยงานทุกระดับติดตามประเมินผลการดำเนินงานด้านการป้องกัน สารเสพติดในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และเยาวชน และการแก้ไขปัญหาการติดสารเสพติดอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

มาตรการ

8.1 ให้หน่วยงานทุกระดับและสถานศึกษา ตั้งคณะกรรมการวางแผน-ติดตามประเมินผลระหว่างการทำงานและรายงานให้หน่วยงานเจ้าสังกัดทราบ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ และเผยแพร่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

8.2 ให้มีการประมวล ศึกษา วิเคราะห์ หรือวิจัย ผลการปฏิบัติงาน ป้องกันสารเสพติดเพื่อแสวงหาแนวทางปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.2 กรอบทิศทางและแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดของกรุงเทพมหานคร แผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (พ.ศ. 2535-2539) มีวัตถุประสงค์

ดังนี้

1. จัดการผลิตยาเสพติด โดยใช้มาตรการควบคุมและปราบปรามอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง ทั้งนี้ให้คำนึงถึงผลกระทบอื่น ๆ ที่จะเกิดตามมาด้วย
2. จัดการค้าและการล่าเหยื่อยาเสพติด โดยเพิ่มมาตรการสกัดกั้น และทำลายขบวนการค้าและการล่าเหยื่อยาเสพติด ผ่านเข้า-ออกประเทศ
3. ลดปัญหาการใช้ยาเสพติด และสารเสพติดทุกชนิด โดยประสานมาตรการ แก้ไขปัญหาสารเสพติดทุกด้านกับการดำเนินงานต่าง ๆ ของรัฐ เอกชน และองค์กรประชาชนใน ทุกพื้นที่ และทุกกลุ่มประชากรเป้าหมาย

วัตถุประสงค์ข้อ 3 ลดปัญหาการใช้ยาเสพติด และสารเสพติดทุกชนิด

มีเป้าหมาย 2 ประการ คือ

1. เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ประชากรวัยแรงงาน และประชากรกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ ได้รับความรู้ ความเข้าใจถึงพิษภัยของยาเสพติด และมีพฤติกรรมต่อต้านการใช้ยาเสพติด
2. ขยายบริการของสถานบำบัดยาเสพติดให้ครอบคลุมทั่วทุกจังหวัด พร้อมกับพัฒนาขีดความสามารถของสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาที่มีอยู่เดิม ให้สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ ภายในปี 2538

กลไกการบริหารและการประสานแผน

กลไกการบริหารงานป้องกันและบำบัดรักษาการติดยาเสพติดของกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. จัดตั้งคณะกรรมการประสานงานป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด มีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นประธาน และผู้อำนวยการกองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติดเป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่กำหนดนโยบาย สนับสนุน เร่งรัด ประสานแผนและกิจการที่เกี่ยวกับการป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติดของกรุงเทพมหานคร
2. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการป้องกันการติดยาเสพติด กรุงเทพมหานคร มีรองปลัดกรุงเทพมหานครฝ่ายสาธารณสุข เป็นประธาน และผู้อำนวยการกองป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด เป็นกรรมการและเลขานุการ ทำหน้าที่
 - 2.1 พิจารณาแผนปฏิบัติการประจำปี ด้านป้องกันการติดยาเสพติด กรุงเทพมหานคร
 - 2.2 ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านป้องกันยาเสพติด
 - 2.3 ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด
 - 2.4 ติดตามผล และเสนอมาตรการควบคุมการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามโครงการและแผนปฏิบัติงาน
 - 2.5 ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการประสานงานป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติดมอบหมาย

3. จัดตั้งคณะกรรมการประสานแผนป้องกันยาเสพติด มีผู้อำนวยการ-
สำนักอนามัย เป็นประธาน หัวหน้าฝ่ายป้องกันการติดยาเสพติด เป็นอนุกรรมการและเลขานุการ
ทำหน้าที่

3.1 พิจารณาแผนป้องกันการติดยาเสพติดของหน่วยงาน

กรุงเทพมหานคร

3.2 จัดทำแผนป้องกันยาเสพติดของกรุงเทพมหานคร

3.3 รวบรวมผลงานและจัดทำสรุปรายงานประจำปี ด้านป้องกัน

ยาเสพติด

3.4 พิจารณาจัดสรรงบประมาณ เพื่อขอการสนับสนุน

การประสานงานป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด โดยให้หน่วยงานภายใน
กรุงเทพมหานคร หน่วยงานภายนอกทั้งภาครัฐและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม

ข้อสังเกต กลไกการบริหารและการประสานแผน อาจมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้เหมาะสม
กับสถานการณ์ต่อไป

แผนป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานคร

1. วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ เรื่องโทษพิษภัยของ
ยาเสพติด สำหรับใช้ในการป้องกันตนเอง ครอบครัว และสังคม หนีพ้นจากการติดยาเสพติด

2. เพื่อบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ ลด ละ เลิก
การใช้ยาเสพติด

3. เพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานด้านป้องกัน และบำบัดรักษาการติดยา
ยาเสพติด

4. เพื่อประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กร
ประชาชน และประชาชนในการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด

2. เป้าหมาย

1. ให้ความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังทัศนคติ ในการป้องกันการติด
ยาเสพติดแก่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยให้ความสำคัญในกลุ่มเด็ก เยาวชนและกลุ่ม
ผู้ใช้แรงงาน
2. จัดบริการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาและสารเสพติด
3. พัฒนาการบำบัดและวิธีการดำเนินงาน การป้องกัน การบำบัดรักษา
และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
4. ให้มีการประสานแผนระหว่างหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และ
องค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดปัญหา ยาเสพติด

3. แนวทางการดำเนินงาน

การป้องกันยาเสพติด

1. จัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติด ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างจิตสำนึก
และพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา
ศูนย์เยาวชน และชุมชน
2. ใช้กระบวนการทางการศึกษาและสื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่ความรู้
ความเข้าใจเรื่องยาและสารเสพติด สร้างทัศนคติ และจิตสำนึกในการป้องกันยาเสพติด

การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

จัดบริการบำบัดรักษาผู้ป่วยให้ครบวงจร โดยมีการรักษาในระบบสมัครใจ
รูปแบบผู้ป่วยนอกดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเตรียมการ ขั้นถอน พิษยา ขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ
และขั้นติดตามผล กรุงเทพมหานคร มีสถานบำบัดรักษา 15 แห่ง ในรูปแบบผู้ป่วยนอกและสถาน
ฟื้นฟูสมรรถภาพ 1 แห่ง ในรูปแบบผู้ป่วยใน เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
และฝึกอาชีพ มีงานทำก่อนออกสู่สังคมโดยไม่กลับไปเสพติดอีก

พัฒนาการบริหารและวิชาการ

1. ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถด้านการป้องกัน บำบัด
รักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

2. พัฒนารูปแบบการบริหารและจัดองค์การ
3. ส่งเสริมการศึกษา วิจัย ประเมินผลด้านการป้องกัน บำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

4. โครงสร้างของแผน

โครงสร้างของแผน ประกอบด้วย 3 แผนงานหลัก ดังนี้

- 4.1 แผนงานป้องกันการติดยาเสพติด มี 2 แผนงานย่อย คือ
 1. แผนงานย่อย การให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้เพื่อการป้องกันยาเสพติด
 2. แผนงานย่อย พัฒนาสภาพแวดล้อม
- 4.2 แผนงานบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มี 2 แผนงานย่อย คือ
 1. แผนงานย่อย การบำบัดรักษา
 2. แผนงานย่อย การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
- 4.3 แผนงานพัฒนาการบริหารและวิชาการ มี 3 แผนงานย่อย คือ
 1. แผนงานย่อย พัฒนาการจัดองค์การ
 2. แผนงานย่อย พัฒนาคูคณาจารย์
 3. แผนงานย่อย พัฒนาวิชาการ

3. การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในกรุงเทพมหานคร

สำนักอนามัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามแนวนโยบายของรัฐบาล และในปี พ.ศ. 2519 ได้เริ่มโครงการด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดแบบผู้ป่วยนอก ต่อมาเห็นว่า การดำเนินการด้านการป้องกันปัญหายาเสพติดถือเป็นมาตรการสำคัญที่ควรจะต้องดำเนินงานควบคู่ไปกับการบำบัดรักษา ดังนั้น ในปี พ.ศ. 2520 จึงได้ริเริ่มโครงการด้านการป้องกันยาเสพติด โดยเปิดหน่วยป้องกันยาเสพติด ตามศูนย์บริการสาธารณสุขของกรุงเทพมหานคร จนครบ 31 แห่ง

การดำเนินงานด้านการป้องกันยาเสพติดของกรุงเทพมหานครนั้น เป็นการดำเนินงานเชิงรุกในวงกว้าง เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายที่ต้องเผยแพร่ความรู้มีจำนวนมาก และการดำเนิน

งานต้องครอบคลุมเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การดำเนินงานจึงต้องเน้นที่การใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ ในการเผยแพร่สำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก อีกทั้งต้องระดมกำลังเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานในเชิงรุก ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ เด็ก เยาวชน กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มบิดามารดา กลุ่มเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพเพศผิด ประชาชนทั่วไป ฯลฯ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน ได้แก่ นักสังคมสงเคราะห์ผู้ซึ่งปฏิบัติงานประจำในหน่วยป้องกันการค้าชู้สาวเพศผิด มีหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

1. เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติดที่มีผลกระทบต่อสุขภาพร่างกาย ครอบครัวและสังคม ในการดำเนินงานด้านการเผยแพร่ความรู้ ใช้รูปแบบการให้สุขศึกษาผ่านทางสื่อชนิดต่าง ๆ อาทิ การฉายภาพยนตร์ วีดิทัศน์ ฉายสไลด์ การจัดนิทรรศการ แจกเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ การแสดงละครหุ่น เป็นต้น
2. ดำเนินงานด้านการจัดฝึกอบรมแกนนำหรือผู้นำกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มบิดามารดา กลุ่มผู้นำเยาวชน กลุ่มผู้นำชุมชน ฯลฯ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวนำความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องไปเผยแพร่แก่กลุ่มเป้าหมายที่ตนเองเกี่ยวข้องต่อไป
3. ปฏิบัติงานในด้านการติดตามผลผู้ป่วยติดยาเสพติดที่ได้รับการรักษา รวมถึงผู้ป่วยที่ขาดการรักษาจากหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร โดยการเยี่ยมบ้านและรายงานผลต่อหน่วยงานด้านบำบัดรักษาต่อไป
4. ประสานงานและรับผิดชอบในการจัดกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบและการจัดกิจกรรมในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันที่ 31 พฤษภาคม ของทุกปี เป็นวันงดสูบบุหรี่โลก วันที่ 26 มิถุนายน ของทุกปี เป็นวันต่อต้านยาเสพติดของโลก เป็นต้น

ต่อมาสำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากรัฐบาลประเทศออสเตรเลีย เปิดการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดรูปแบบใหม่ โดยอาศัยแนวความคิดซึ่งเน้นให้ "ตัวบุคคล" เข้าใจถึงกระบวนการทำงานของสารระงับประสาท และเกิดความประทับใจ ภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งวิธีนี้จะทำให้บุคคลรู้จักและเกิดความยอมรับตัวเอง รู้จักพิจารณาและตัดสินใจที่จะดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง โดยที่ไม่พึ่งพาสุขภาพเพศผิด วิธีการและการดำเนินงานตามแนวคิดแนวบวกหรือแนวใหม่นี้ ได้รับการยอมรับและประสบความสำเร็จในหลาย ๆ ประเทศ ได้แก่ ประเทศออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา อังกฤษ นิวซีแลนด์ สำหรับประเทศไทยนับได้เป็นอันดับที่ 5 ของโลกที่ได้นำแนวคิดนี้มาปฏิบัติ

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาชีวิต (Life Education Centre) ในประเทศไทย ได้เริ่มดำเนินงานตั้งแต่วันที่ 26 มิถุนายน 2532 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน ศูนย์ศึกษาชีวิต ได้จัดหลักสูตรในการให้การศึกษาที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วทั้งสิ้น 6 หลักสูตรอย่างต่อเนื่องกัน มีนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 70 โรงเรียนที่เข้ารับการศึกษานี้ในแนวใหม่อย่างต่อเนื่องทุกปี

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ

พรศรี พัทธพงษ์ (2520) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัจจัยที่สนับสนุน และที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในสถานศึกษา" เพื่อสำรวจปัจจัยที่สนับสนุนและที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานป้องกัน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นครูผู้ผ่านการอบรมในการประสานงานการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 500 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานในสถานศึกษาส่วนมากเป็นงานในลักษณะการแก้ไขปัญหา มากกว่าการป้องกัน
2. งานที่ทำเป็นหมู่คณะ งานที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรอื่นและการแสวงหาทรัพยากรจากภายนอกนั้น สถานศึกษาปฏิบัติกันเพียงส่วนน้อย
3. ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน คือ ผู้บังคับบัญชาไม่ให้ความสนับสนุนเท่าที่ควร ขาดความร่วมมือจากครู ผู้ปกครองนักเรียน ขาดงบประมาณและตัวบุคลากรในการปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจะต้องได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ครู นักเรียน เจ้าหน้าที่ฝ่ายสาธารณสุข และฝ่ายปกครอง ข้าราชการ การเคลื่อนไหวเรื่องยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) และคณะกรรมการฝ่ายเผยแพร่ กระทรวงศึกษาธิการ ควรจะได้ทำเอกสารข่าวสารต่าง ๆ ภาพโปสเตอร์ ส่งไปยังโรงเรียนต่าง ๆ ทั่วประเทศ

กรมสามัญศึกษา (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สภาพการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา" เพื่อสำรวจสภาพการป้องกันยาเสพติด โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 560 คน และครู จำนวน 1,495 คน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. โรงเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจต่อปัญหายาเสพติดในโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูง
2. โรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดอยู่เสมอ กิจกรรมที่มีจำนวนโรงเรียนปฏิบัติมากที่สุด คือ การแนะนำ การสังคมสังเคราะห์ รองลงมา คือ การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับยาเสพติด
3. ผู้บริหารโรงเรียนมีความเห็นสอดคล้องกันว่า วิธีการแนะนำเป็นวิธีปฏิบัติในการป้องกันนักเรียนติดยาเสพติดที่ดีที่สุด รองลงมา คือ การให้การอบรมนักเรียน
4. ครูมีความเห็นว่า ความสนใจของนักเรียนเรื่องยาเสพติดอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง
5. ครูมีความเห็นว่า หลักสูตรใหม่มีเนื้อหาเรื่องการป้องกันยาเสพติดมากกว่าหลักสูตรเก่า
6. ปัญหาที่ครูประสบมากที่สุดในการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันยาเสพติด ก็คือการขาดแคลนอุปกรณ์

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เสนอว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผน ร่วมกับผู้ปกครอง และนักเรียนในการกำหนดนโยบายการป้องกันยาเสพติดให้ชัดเจนต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กีฬา ดนตรี ในสถานศึกษา ครู อาจารย์ บุคลากรทุกคนจะต้องร่วมมือร่วมใจสอดส่องดูแลพฤติกรรมของนักเรียน เพื่อหาทางป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขในโอกาสต่อไปได้ทันทั่วทั้ง

วรรณิกา บุญมานพ (2523) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของครูในโรงเรียนประถมศึกษาในแหล่งเสื่อมโทรม กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการให้การศึกษาเรื่องยาเสพติด โดยส่งแบบสอบถามไปยังครูทุกคนในโรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงเรียน ที่ตั้งอยู่ในแหล่งเสื่อมโทรม กรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษาและสำนักงานการศึกษา จำนวน

204 ฉบับ ได้รับกลับคืนรวมทั้งสิ้น 192 ฉบับ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยอย่างยิ่งว่าในการศึกษา เรื่องฮาเซพิติกเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับสภาพสังคมในปัจจุบัน และเห็นด้วยว่าการเรียนการสอน เรื่องฮาเซพิติกควรเริ่มต้นตั้งแต่ในระดับประถมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ การปลูกฝังทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับฮาเซพิติก การจัดการเรียนการสอนเรื่องฮาเซพิติกในโรงเรียน ควรได้รับการปรับปรุงส่งเสริมทั้งในด้านผู้สอน วัสดุ อุปกรณ์ และกิจกรรมพิเศษ

ศูนย์เวชศึกษาป้องกัน, วิทยาลัยครูสงขลา (2527) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษามัธยมศึกษา และอุดมศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการรู้จักสารเสพติด แหล่งประสบการณ์เกี่ยวกับฮาเซพิติก โดยเก็บข้อมูลตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาจาก 3 จังหวัด จำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 4,255 คน โดยใช้การสัมภาษณ์และแบบสอบถามผลการวิจัยพบว่า ในระดับประถมศึกษา นักเรียนร้อยละ 80.95 เคยมีประสบการณ์ได้พบเห็นเกี่ยวกับบุหรี แต่ยังไม่เคยทดลอง ร้อยละ 55.1 เคยได้ยินชื่อฮาเซพิติก เช่น กัญชา เฮโรอีน มิ่น มอร์ฟีน แต่ไม่เคยเห็นของจริง ร้อยละ 0.1-2.7 เป็นนักเรียนที่ทดลองใช้บุหรี เหล้าและทินเนอร์ แหล่งที่นักเรียนเคยได้ยินชื่อสารเสพติดประเภทโอบิกระท่อม มอร์ฟีน มาจากโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 44.9-47.8 ส่วนร้อยละ 28.6-61.2 เคยได้ยินชื่อสารเสพติดประเภท บุหรี เหล้า กัญชา เฮโรอีน ฮาม่า แอลเอสดี และทินเนอร์ จากสื่อมวลชน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้ เสนอว่า สาเหตุของการใช้สารเสพติดของนักเรียนส่วนใหญ่เกิดจากอหิวาหรือขาดความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดนั้น ส่วนใหญ่มาจากสื่อมวลชนและโรงเรียน ดังนั้นในการให้ความรู้เกี่ยวกับฮาเซพิติกให้โทษแก่นักเรียนนั้น ควรจะระมัดระวัง มิฉะนั้นจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากลองได้

ปราณี สร้อยสุนทร (2529) ได้นำการวิจัยเรื่อง การป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีจุดมุ่งหมายการวิจัยเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนคติของครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการป้องกันฮาเซพิติกในโรงเรียนประถมศึกษา ด้าน

บริการ สํารวจ และศึกษาข้อมูลด้านบริการสนเทศและด้านบริการให้คำปรึกษา กลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 219 คน ครู จำนวน 219 คน และคณะกรรมการ การป้องกันสิ่งเสพติด สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 498 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครู ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการป้องกันสิ่งเสพติด มีทัศนะ ว่าโรงเรียนได้ดำเนินการป้องกันสิ่งเสพติดในระดับมากทุกด้าน โดยคณะกรรมการป้องกันสิ่งเสพติด มีทัศนะว่าโรงเรียนได้ดำเนินการด้านการให้คำปรึกษาในระดับมากที่สุด
2. ครู ผู้บริหารโรงเรียน และคณะกรรมการป้องกันสิ่งเสพติดมีทัศนะ ต่อการป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนโดยรวมทุกด้าน และด้านการให้คำปรึกษา แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการสำรวจ และศึกษาข้อมูลและค่าบริการสนเทศ พบว่า มีทัศนะไม่แตกต่างกัน
3. คณะกรรมการป้องกันสิ่งเสพติด มีทัศนะต่อการป้องกันสิ่งเสพติดใน โรงเรียนด้านการบริการให้คำปรึกษาแตกต่างกับครู และผู้บริหารโรงเรียน

สำนักอนามัย กองป้องกัน และบำบัดการติดยาเสพติด (2531) สํารวจ เรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมเกี่ยวกับยาเสพติดของเด็กนักเรียน ในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ประถม ศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ เครื่องมือวิจัย ใช้แบบสอบถาม โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 1,003 คน คิดเป็นร้อยละ 2 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมด

กลุ่มที่ 2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 539 คน คิดเป็นร้อยละ 1 ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด

ผลการศึกษาค้นคว้านี้ คือ ในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ร้อยละ 35.3 และร้อยละ 51.4 ตอบว่า สาธารณะเป็นยาเสพติดที่ติดง่าย ที่สุด ร้อยละ 69.2 และร้อยละ 72.6 ตอบว่า ยาเสพติดที่ร้ายแรงที่สุด คือ เฮโรอีน เป็นที่

น่าสังเกตว่า ในกลุ่มเด็กนักเรียนระดับประถมนั้น ส่วนมากร้อยละ 90 ไม่เคยใช้ยาเสพติดมีเพียงร้อยละ 8.3 ที่เคยใช้ยาเสพติด ส่วนใหญ่ได้แก่ บุหรี่ และสุรา รองลงมา คือ สารระเหย สาเหตุที่ใช้ยาเสพติดในกลุ่มเด็กเล็ก (ระดับประถมปีที่ 3) ร้อยละ 50 ตอบว่า ได้รับการชี้แนะจากสมาชิกในครอบครัว รองลงมาคือ อหากล่องเอง ส่วนในเด็กระดับประถมปีที่ 5 สาเหตุที่ใช้ยาเสพติด ส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.9 ตอบว่า อหากล่อง รองลงมาคือ ได้รับการชี้แนะจากครอบครัว และเพื่อน สำหรับในกลุ่มเด็กระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 31 เคยใช้ยาเสพติด ยาเสพติดที่ใช้ ได้แก่ บุหรี่ และสุรา ช่วงอายุที่ใช้ยาเสพติดครั้งแรก ระหว่าง 11-15 ปี เป็นส่วนใหญ่ และมูลเหตุจูงใจให้ใช้ยาเสพติดครั้งแรก ร้อยละ 49.1 ตอบว่าเกิดจากความรู้อหากล่อง รองลงมาร้อยละ 31.9 เพราะมีเรื่องไม่สบายใจ

โสภา ชูพิกุลชัย (2533) ได้ศึกษาวิจัยถึงการแพร่ระบาด การติดสารเสพติดในเด็กและเยาวชน อย่างชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งอยู่ในเขตที่มีการระบุว่า มีการติดสารเสพติดมากที่สุด จำนวน 6 เขต ได้แก่ เขตพระโขนง เขตดุสิต เขตยานนาวา เขตบางกอกน้อย เขตพญาไท และเขตห้วยขวาง กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 600 คน ผลจากการศึกษาปรากฏว่า เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมปีที่ 6 อายุเฉลี่ย 16 ปี มีที่อยู่อาศัยในแหล่งชุมชนแออัด โดยอาศัยอยู่กับบิดา มารดา อายุเฉลี่ยที่เด็กและเยาวชนเหล่านี้เริ่มใช้สารเสพติดอยู่ในช่วงอายุ 11 - 14 ปี สาเหตุที่ใช้สารเสพติดครั้งแรกเกิดจากความอยากรู้อหากล่อง และถูกเพื่อนชักชวน ส่วนแรงจูงใจที่มีผลต่อการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชน คือ การทำคามเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิด

กองวิชาการและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2535) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาและสำรวจสภาพปัญหาสารเสพติดในกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบสภาพปัญหาสารเสพติดและปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งทรัพยากรในเขตกรุงเทพมหานคร กับการแก้ไขปัญหาสารเสพติด โดยการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาคั้งนี้ คือ ผู้นำชุมชนแออัดและคณะกรรมการชุมชนแออัดใน 24 เขตของกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น

จากการศึกษา พบว่า กรุงเทพมหานคร เป็นที่รวมทางการศึกษาที่สำคัญ ทั้งที่สังกัดภาครัฐบาลและเอกชน มีการให้บริการทางสาธารณสุข ทั้งของรัฐบาลและเอกชน ประชาชนส่วนใหญ่มีสภาพความเป็นอยู่ในลักษณะของชุมชนเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านที่พักอาศัย แหล่งอุตสาหกรรม รวมทั้งสถานประกอบการต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการจัดตั้งมูลนิธิต่าง ๆ ขึ้นเป็นจำนวนมาก ซึ่งทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของรัฐที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการโดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย มีสถานบันเทิงเริงรมย์กระจายอยู่ทั่วไปตามเขตต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ส่วนในเรื่องของชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า มีเป็นจำนวนมาก โดยมีชุมชนแออัดที่จดทะเบียนถูกต้องจำนวน 239 แห่ง ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งในชุมชนแออัด และบริเวณโดยรอบ และยังพบว่าในชุมชนแออัดนั้นมีการแพร่ระบาดของสาเหตุชนิดต่าง ๆ อยู่ด้วย โดยมีผู้ติดเชื้อเพศผิด ประมาณ 1,985-2,218 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 11-30 ปี และจากการศึกษาสภาพปัญหาอาชญากรรมที่รวบรวมจากสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร พบว่าในรอบปี 2530 มีคดีอาญาต่าง ๆ เกิดขึ้นทั้งหมดประมาณ 90,488 คดี โดยมีผู้ติดเชื้อเพศผิดเกี่ยวกับ พรบ. ชาติพันธุ์ รองลงมา คือ พรบ. การพนัน และคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามลำดับ

ส่วนการดำเนินการแก้ไขปัญหาสาเหตุ ควรจะต้องดำเนินการไปพร้อมกัน ทั้งทางด้านปราบปราม การป้องกัน และการบำบัดรักษา โดยการดำเนินการดังกล่าว นอกจากจะอาศัยการดำเนินการจากทางการแล้ว ทางกรุงเทพมหานครสามารถที่จะขอความร่วมมือจากทรพยากรภายในเขตเข้ามาร่วมดำเนินการ เพราะกรุงเทพมหานครมีแหล่งทรพยากรที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่กรุงเทพมหานครได้จำนวนมาก โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาสถาบันศาสนา ตลอดจนแหล่งทุนความช่วยเหลือต่าง ๆ ดังนั้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานคร น่าจะได้นำสถาบันและแหล่งทุนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2536) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องโครงการประเมินผลแผนป้องกันยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539 ระยะที่ 1 (การสำรวจความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อด้านยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยแรงงาน มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสัดส่วนผู้มีพื้น

ความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อต้านยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยแรงงาน นอกจากนี้ยังศึกษาวิธีการและช่องทางที่ได้รับข่าวสารด้านการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยแรงงาน ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่มีผลเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติต้านยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยแรงงาน

กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอาชีวศึกษา กลุ่มละ 2,280 คน จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา และกลุ่มประชากรวัยแรงงาน กลุ่มละ 780 คน จากทุกภูมิภาคทั่วประเทศ รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 8,400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง การรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง สำหรับกลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยแรงงาน ใช้วิธีการสัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้รับกลับคืนมาทำการวิเคราะห์ โดยใช้ความถี่ ร้อยละ การจัดอันดับ T-test และ F-test

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม ทั้งเยาวชนในสถานศึกษา เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยแรงงาน ส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด มีเจตคติต่อต้านยาเสพติดมาก แสดงว่า การรณรงค์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อต้านยาเสพติดที่หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการอยู่นั้นทำได้ดีแล้ว และควรจะพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป สื่อและวิธีการที่จะช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดได้อย่างดีนั้น ในการศึกษานี้ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ โปสเตอร์ คุรุ พ่อแม่/ผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพราะฉะนั้นในการที่จะรณรงค์ให้เกิดความรู้ความเข้าใจให้เกิดเจตคติต่อการต่อต้านยาเสพติด ควรพิจารณาใช้สื่อต่าง ๆ ดังกล่าว นอกจากนี้การศึกษานี้ ยังพบว่า ลักษณะส่วนตัวบางประการและสภาพแวดล้อมบางอย่างมีความเกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจมากกว่าหญิง แต่หญิงมีเจตคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่าชาย ผู้ที่มีอายุมากกว่าจะมีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่า ผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษาสูงกว่า มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติต่อต้านยาเสพติดมากกว่า เป็นต้น

รัศมี วิศทเวทย์ (2537) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการป้องกัน และ แก้ไขปัญหาสารระเหยในเขตกรุงเทพมหานคร มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการแพร่ระบาดของ สารระเหย ความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับปัญหาสารระเหยของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านอาเสพติด และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ตลอดจนรูปแบบกิจกรรมในการดำเนินการป้องกันและ แก้ไขปัญหาสารระเหยที่ปฏิบัติอยู่ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ โดยกลุ่มตัวอย่าง เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานด้านอาเสพติด และภาคเอกชน และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชน แออัดที่มีการดำเนินการด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีรูปแบบ และอย่าง ต่อเนื่องมามากกว่า 2 ปี และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนแออัดที่ไม่มีการดำเนินการด้านการ ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างมีรูปแบบ รวม 335 คน โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัย สร้างขึ้น

ผลการวิจัย พบว่า

1. สารระเหยแพร่ระบาดในกลุ่มเด็ก และเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี และเข้าไปสู่กลุ่มนักเรียนในสถานศึกษาอีกด้วย
2. เจ้าหน้าที่ภาครัฐบาล และเอกชน ในหน่วยงานด้านอาเสพติด และ ประชาชนในชุมชนแออัด มีความรู้เกี่ยวกับสารระเหยในระดับสูง
3. เจ้าหน้าที่ภาครัฐบาลและเอกชนในหน่วยงาน ด้านอาเสพติด มีทัศนคติต่อต้านปัญหาสารระเหยในระดับต่าง ๆ และประชาชนในชุมชนแออัดที่มีการดำเนินการ ด้านการป้องกันปัญหายาเสพติด มีทัศนคติต่อต้านปัญหาสารระเหยในระดับสูง ในขณะที่ประชาชน ในชุมชนแออัดที่ไม่มีการดำเนินงาน มีทัศนคติต่อต้านปัญหาสารระเหยอยู่ในระดับกลาง
4. เจ้าหน้าที่ภาครัฐบาลและเอกชน ในหน่วยงานด้านอาเสพติด และ ประชาชนในชุมชนแออัดมีการปฏิบัติหน้าที่เพื่อการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับ ต่ำ

วิสา พานิชัตตรา (2538) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ ผลการให้การศึกษาด้านการป้องกันการคิดยาเสพติดแนวใหม่กับแนวเดิม มีวัตถุประสงค์เพื่อ เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติด ทัศนคติต่อการยอมรับนับถือตนเอง และ พฤติกรรมของนักเรียนในการป้องกันการคิดยาเสพติด โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงสำรวจ

(survey research) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ มีจำนวน 207 คน ได้แก่ นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่เข้ารับการให้การศึกษาที่ไม่เคยเข้ารับการศึกษานิวไ่ม่เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การหาค่าอัตราส่วน ร้อยละ การแจกแจงความถี่ การทดสอบค่า (t-test) โดยการกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 95%

ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 11-14 ปี มีสภาพภูมิหลังที่คล้ายคลึงกัน คือ สภาพครอบครัวส่วนใหญ่มีบิดามารดาอยู่ด้วยกัน มีที่พักอาศัยในชุมชนแออัด และมีสถานภาพทางเศรษฐกิจอยู่ระดับต่ำ อาชีพของบิดามารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างและค้าขาย สภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนและสมาชิกในครอบครัวพบว่า นักเรียนทั้งสองกลุ่ม ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ยาเสพติดของสมาชิกในครอบครัวของนักเรียนทั้งสองกลุ่มมีผู้ดื่มสุราและสูบบุหรี่ด้วยเช่นกัน

ส่วนผลการศึกษาเปรียบเทียบความรู้ ความเข้าใจ เรื่องยาเสพติดทัศนคติต่อการยอมรับนับถือตนเอง และการใช้ยาในทางที่ถูก พฤติกรรมในการป้องกันการติดยาเสพติดระหว่างนักเรียนที่ได้รับการศึกษานิวไ่ม่ กับนักเรียนที่ได้รับการศึกษาแนวเดิม พบว่าการดำเนินงานด้านการป้องกันการติดยาเสพติดแนวใหม่ มีส่วนช่วยให้นักเรียนวัยประถมศึกษา มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับระบบสรีระและตระหนักถึงความสำคัญการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง โดยที่ไม่พึ่งพาหาเสพติด และนักเรียนที่ได้รับการศึกษานิวไ่ม่ ส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อตนเองในทางบวก เห็นคุณค่าตนเอง และมีจิตสำนึกที่คิดว่าสามารถช่วยเหลือครอบครัวและสังคมได้

4.2 งานวิจัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ปอร์เทียส (Porteus, 1989) ทำการศึกษาเรื่อง "ความต้องการประเมินโปรแกรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา (A needs assessment for substance abuse prevention programs on an elementary school level) เพื่อแสดงให้เห็นว่า โปรแกรมการป้องกันยาเสพติดเป็นสิ่งที่จำเป็นในโรงเรียนประถมศึกษาเนื่องจากปัญหาเสพติดเป็นปัญหาระดับชาติ หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (1987) ได้ทำการสำรวจนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาจำนวนห้าแสนคน แล้วรายงานว่ นักเรียนเหล่านั้นเชื่อว่า พ่อแม่และผู้ใหญ่ในชุมชนของตนไม่ตระหนักต่อพิษภัยของสารเสพติด การศึกษาโดยการสำรวจ

ข้อมูลของ Weekly Reader ใช้ชื่อว่า การสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสารเสพติดและสุราแห่งชาติ เปรียบเทียบกับการสำรวจข้อมูล โดยโรงเรียนแบรนฟอร์ด ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาระดับเกรดสี่แล้ว ผลการสำรวจที่ตรงกัน คือ ควรจัดโปรแกรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วพบว่า ควรจะพัฒนาหลักสูตรให้มีโปรแกรมการป้องกันสารเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา

อโศคา (Apodaca, 1990) ทำการศึกษาเรื่อง "การประเมินโปรแกรมการป้องกันยาเสพติด" (An evaluation of a drug abuse prevention program) เพื่อประเมินโปรแกรมการป้องกันยาเสพติด โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้ประกอบด้วยนักเรียนที่ไม่เคยใช้ยาในระดับ 6 จำนวนสองกลุ่ม ซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในสังคมชนบท จำนวนทั้งหมด 101 คน นักเรียนจะตอบแบบสอบถามจำนวน 5 หน้า คำถามเหล่านี้ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ทัศนคติต่อยาเสพติด และการใช้ยาเสพติด ผลการวิจัยคือ ความรู้ ทัศนคติ และการใช้ยาเสพติดของทั้งสองกลุ่มนี้ไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ว่าประสิทธิภาพของการทดลอง "กลุ่ม Just say No" ไม่ปรากฏผลออกมาชัดเจน แต่ก็พบว่าสามารถที่จะนำโปรแกรมนี้มาปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ในอนาคต ในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดในหมู่นักเรียนต่อไป

เชิร์ท และคณะ (Church and others, 1990) ทำการศึกษาเรื่อง "การป้องกันยาเสพติด : การทดสอบประสิทธิภาพโปรแกรมในนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา" (Prevention of drug abuse : Examination of the effectiveness of a program with elementary school children) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพโปรแกรมการป้องกันยาเสพติดต่อนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา กลุ่มทดลอง คือ นักเรียนชาย และหญิง ระดับเกรด 4 จำนวน 100 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุม และไม่ควบคุม ประเมินผลด้วยการทดสอบก่อนการทดลอง หลังการทดลอง และการติดตามและตลอดระยะเวลา 2 เดือน นักเรียนทั้งสองกลุ่มได้รับการอบรมชั่วโมงละ 1 บทเรียน โดยใช้บทเรียนเพื่อการอบรมประมาณ 20 บทเรียน บทเรียนนั้นเป็นเรื่องยาเสพติด การป้องกันการใช้ยาและสารเสพติด ผลดีและเสียของยาเสพติด การติดยาและโทษของการใช้ยา ความปลอดภัยเพื่อป้องกันการใช้นักเรียนในกลุ่มควบคุม จะพบกับผู้ทำการทดลองเท่ากับกลุ่มที่ไม่ควบคุม แต่ได้รับการอบรมใน ชั้น

เรียนปกติ ผลการทดลองนี้ พบว่า ทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกัน ในเรื่องทักษะการตัดสินใจ
 เนิบพลัน

วูดแมน(Woodman, 1993) ทำการศึกษาเรื่อง "รูปแบบของการเข้าร่วมใน
 การให้การศึกษาเรื่องแอลกอฮอล์ และยาเสพติดชนิดอื่นในโครงการป้องกันนักเรียนในระดับ
 เกรด 6 หรือ 12" (Patterns of participation in alcohol and other drug
 education/prevention programs among students in grads six through
 twelve) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อหารูปแบบของการเข้าร่วมในโครงการให้การศึกษาและ
 ป้องกันนักเรียน ตั้งแต่เกรด 6-12 โดยแยกเพศ ที่ตั้ง ตำบล ระดับเกรด และจำนวน
 โครงการที่นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนในระดับ 6-12 จำนวน
 64,855 คน จาก 16 โรงเรียน และในโรงเรียนที่ปราศจากการเสพยาจำนวน 1 โรงเรียน

ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างในการเข้าร่วมโครงการ ขึ้นอยู่กับ เพศ
 โดยเพศหญิงเข้าร่วมโครงการในท้องถิ่นที่จัดมากกว่าทำในโครงการที่เป็นหลักสูตรร่วม ความเป็น
 ผู้นำในกลุ่มเพื่อนสโมสร์ ปราศจากยาเสพติด โครงการค่ายป้องกัน และเพศชายเข้าร่วมใน
 โครงการกีฬามากกว่าเพศหญิง ทุกท้องถิ่นที่ได้จัดให้วิชาที่ให้ความศึกษาเกี่ยวกับ แอลกอฮอล์ และ
 ยาเสพติดประเภทอื่นพอ ๆ กับกีฬา รายงานการเข้าร่วมโครงการป้องกันที่จัดขึ้นในวิชาที่สอน
 เกี่ยวกับแอลกอฮอล์ และยาเสพติดอื่น ๆ ตลอดจนโครงการที่จัดให้ พบว่า นักเรียนเข้าร่วม
 โครงการป้องกันที่จัดขึ้น ต่ำกว่าร้อยละ 50 โดยเฉลี่ยนักเรียนเข้าร่วมโครงการป้องกัน
 1 โครงการ ในระดับประถมศึกษา และ 2 โครงการในระดับมัธยมปลาย

เวลซายเมอร์ และ แฮร์ริส (Welshimer and Harris, 1994) ได้ทำ
 การศึกษาเรื่อง "แนวทางสำหรับโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน เพื่อป้องกันการใช้และติดบุหรี่
 (Guidelines for School health program to prevent tobacco use and
 addiction) โดยโครงการของโรงเรียนจะถูกออกแบบเพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ และเป็นยุทธ
 วิธที่มีประสิทธิภาพในการงดการใช้บุหรี่ของสหรัฐ ยุทธวิธีเหล่านี้มาจากแนวความคิดในการ
 ป้องกันการสูบบุหรี่ในวัยหนุ่มสาว แนวคิดดังกล่าวถูกพัฒนาโดย CDC ซึ่งเป็นความร่วมมือกัน
 ระหว่างผู้ชำนาญจาก 29 องค์กรของรัฐ องค์กรอาสาสมัคร และเจ้าหน้าที่ป้องกันการสูบบุหรี่
 ในเรื่องการทำโครงการป้องกันการสูบบุหรี่มาใช้

วิธีการศึกษา โดยทบทวนอย่างเจาะลึกของการค้นคว้าวิจัย ทฤษฎี และการใช้
โครงการป้องกันการสูบบุหรี่ สรุปรูปแบบที่ได้ดังนี้

1. พัฒนาและนำนโยบายว่าด้วยการสูบบุหรี่มาบังคับใช้
2. สอนเกี่ยวกับผลที่จะตามมาทางสังคมของการสูบบุหรี่ ทั้งในระยะสั้น และระยะ
ยาว ในด้านจิตวิทยา

3. ให้การศึกษาเกี่ยวกับ การป้องกัน การใช้บุหรี่ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับ
เกรด 12

4. ให้การอบรมเฉพาะแก่ครูอาจารย์
5. ขอความสนับสนุนและความร่วมมือจากผู้ปกครองในการป้องกันการสูบบุหรี่
6. สนับสนุนการหยุดสูบบุหรี่ และการใช้บุหรี่ของบุคลากรในโรงเรียน
7. ประเมินผลโครงการป้องกันการสูบบุหรี่เป็นระยะ

โบเวน และคณะ (Bowen and other, 1995) ทำการศึกษาเรื่อง "นโยบายการ
รวมกลุ่มในโรงเรียน เป็นกลวิธีในการลดการสูบบุหรี่ในเด็ก" (School policy in COMMIT:
a promising strategy to reduce smoking by youth) การศึกษานี้เป็นการศึกษาผล
กระทบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมด้านสุขภาพ จำกัดเฉพาะกลุ่มที่ทำการศึกษาเท่านั้น ตัวอย่างเช่น
นโยบายการรวมกลุ่มผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน เป็นกลุ่มของโรงเรียนและลูกจ้าง ซึ่งสามารถจัด
โปรแกรมที่มีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ของประชากรวัยหนุ่มสาว
รายงานฉบับนี้เลือกกลุ่มผู้สูบบุหรี่ส่วนหนึ่งจากโรงเรียนนานาชาติในทุก ๆ ระดับชั้น ซึ่งเสมือน
เป็นตัวแทนของชุมชนศึกษา จนกระทั่งกลุ่มหยุดพฤติกรรมกาสูบบุหรี่ โรงเรียนถูกสอบถามเกี่ยว
กับนโยบายการสูบบุหรี่ในโรงเรียน รูปแบบที่ใช้ ตลอดจนความจริงจังในการศึกษาข้อมูลแสดง
ถึงความหลากหลายของนโยบายการรวมกลุ่มผู้สูบบุหรี่ในโรงเรียน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
ข้อจำกัดของนโยบาย ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างระดับชั้น ความแตกต่างระหว่างวัย โอกาสใน
การให้ข้อมูลข่าวสาร นอกจากนี้ยังพบว่า นโยบายนี้ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากโรงเรียนไม่ได้
เน้นเรื่องกาสูบบุหรี่เป็นโทษต่อสุขภาพ รวมทั้งไม่ได้สอนทักษะในการหลีกเลี่ยงกาสูบบุหรี่
นโยบายในโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมสุขภาพที่สำคัญมาก แต่ควรพิจารณาถึงรูปแบบ
ความจำเป็น ก่อนที่จะนำไปใช้

มัลฮอลล์ (Mulhall, 1995) ทำการศึกษาเรื่อง "การตรวจสอบผลของหลักสูตรและไม่อาศัยหลักสูตรของโครงการป้องกันยาเสพติดในนักเรียนชั้นกลางของโรงเรียน เกี่ยวกับผลที่ได้รับของยาเสพติดของวัยรุ่น" (Examining curriculum and noncurriculum effects of middle school - based drug prevention program on early adolescent drug outcomes) เพื่อประเมินผลกระทบโดยตรงของหลักสูตรว่าด้วยยาเสพติดและการติดตามผล 1 ปี โดยหาความแตกต่างของผลของหลักสูตรในระยะยาวกับนักเรียนในโรงเรียน เปรียบเทียบแห่งหนึ่งที่ได้รับข้อมูลเก่าซึ่งก็คือ หลักสูตรเพียงอย่างเดียว หลักสูตรทดลองในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการ skills-based ซึ่งได้จากอิทธิพลทางสังคม และทักษะชีวิต ข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์แบบ chi square การวิเคราะห์แบบตัวแปรร่วม net curriculum rate และ multiple regression

ผลการวิจัยพบว่า โครงการป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนสามารถให้ผลทางบวกต่อความรู้และทัศนคติ แต่มีผลกระทบอย่างจำกัดต่อการลดแอลกอฮอล์ บุหรี่ และยาเสพติดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการได้รายงานว่า ได้มีการเพิ่มหลักสูตรทางบวก ในด้านความรู้และทัศนคติ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ได้รับจากโครงการเหล่านั้นถูกจำกัดในเรื่องทดสอบ หลังการทดลองแล้ว และหลังจากการติดตามผล 1 ปี ไม่พบว่าโครงการมีผลกระทบต่อการเพิ่มทักษะการต้านในกลุ่มเพื่อน หรือลดความไวต่อความกดดันของกลุ่มเพื่อน

โรเบิร์ต (Roberts, 1995) ทำการศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการศึกษาเรื่องยา ด้านความรู้ ทัศนคติ การตัดสินใจ แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นในตนเอง" (Effectiveness of drug education component : attitudes, decision making, motivations and self-esteem) โดยทำการศึกษาจากทฤษฎีที่ว่า โปรแกรมการศึกษาเรื่องยาเป็นผลต่อการขยายความรู้ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ แรงจูงใจ และสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ตลอดจนสร้างทักษะชีวิตในการตัดสินใจให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตัวเอง การตัดสินใจ แรงจูงใจในการใช้ยา ตลอดจนความรู้หรือทัศนคติ มีผลต่อการใช้ยาหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาประกอบไปด้วย นักเรียนชาย และหญิง จำนวน 400 คน ถูกทดลองใน 4 สถานภาพด้วยกัน คือ นักเรียน

ชายและหญิงระดับชั้นเกรด 4 ถึง 8 จากโรงเรียนประถมศึกษาในชนบท ขั้นตอนในการทดสอบ มี 2 ระยะ คือ ประเมินผลก่อนและหลัง โดษใช้เครื่องมือในการทดสอบ 2 อย่าง คือ เครื่องมือก่อนการทดสอบ และหลังการทดสอบ การประเมินผลก่อนการทดสอบ กระทำในเดือนกันยายน ค.ศ. 1990 ส่วนการประเมินผลหลังการทดสอบ กระทำในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1991

ผลการทดลอง พบว่า ความเชื่อมั่นในตนเองไม่เพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาอันสั้น ความรู้และทัศนคติเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ตั้งแต่ก่อนการทดสอบและหลังการทดสอบ และมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่างการตัดสินใจ ความรู้ และทัศนคติ ความสัมพันธ์เหล่านี้สนับสนุนต่อทฤษฎีดังกล่าว คือ ถ้านักเรียนได้รับความรู้ที่ถูกต้อง นักเรียนจะตัดสินใจทำในสิ่งที่ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งมีความรู้ทัศนคติ ไม่ถูกต้องนัก สามารถสร้างสุขภาพที่ดีต่อตนเองได้ดีกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีอายุมากกว่า สรุปผลตามทฤษฎี คือ กลุ่มที่มีอายุน้อยกว่าเด็วกัน มีฐานะคล้ายคลึงกัน มีความสามารถระดับเดียวกันย่อมรวมกลุ่มกันอย่างเห็นชัดแน่นอนกว่ากลุ่มที่รวมกันด้วยกันให้ความรู้ นั่นคือ เพื่อนมีอิทธิพลมากกว่าความรู้

สรุปผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเทศ สรุปได้ว่า การป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อปัญหาเสพติดในโรงเรียน และเห็นว่าการปฏิบัติส่วนใหญ่เป็นงานในลักษณะการแก้ไขปัญหามากกว่าการป้องกัน ในโรงเรียนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมความรู้เรื่องยาเสพติด มีการใช้สื่อการสอนเรื่องยาเสพติด ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงาน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาไม่ให้การสนับสนุน ขาดความร่วมมือจากครู และผู้ปกครอง ขาดงบประมาณในการดำเนินงาน

จากการศึกษาสภาพการใช้ยาเสพติด พบว่า สาเหตุของการใช้ยาส่วนใหญ่เกิดจากความอยากรู้อยากลอง และเพื่อนชวน นอกจากนี้ยังพบว่า สารเสพติดที่แพร่ระบาดในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ สารระเหย ซึ่งระบาดในเยาวชนที่อายุต่ำกว่า 20 ปี นอกจากจะระบาดในกลุ่มเยาวชนนอกโรงเรียนแล้วยังระบาดเข้าไปสู่เยาวชนในสถานศึกษาด้วย การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่จะได้ผลดี จะต้องได้รับความร่วมมือกันทุกฝ่าย ทั้งหน่วยงาน

ของรัฐ เอกชน ครอบครัวยุวมทั้งชุมชน สำหรับการให้ความรู้แก่นักเรียนประถมศึกษาจะต้องเน้นให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง โดยที่ไม่พึ่งยาเสพติด มีทัศนคติที่ดี เห็นคุณค่าของตนเอง และมีจิตใจดี ช่วยเหลือครอบครัว และสังคมได้

สำหรับงานวิจัยในต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการประเมินโปรแกรมการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนประถม สรุปได้ว่า ควรจัดให้มีโปรแกรมการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้ยังมีการศึกษาเพื่อหารูปแบบของการเข้าร่วมโครงการให้การศึกษา และป้องกันยาเสพติด ซึ่งพบว่า ความแตกต่างในการเข้าร่วมโครงการขึ้นอยู่กับ เพศ และยังมี การหาแนวทางสำหรับโปรแกรมสุขภาพในโรงเรียน เพื่อป้องกันการสูบบุหรี่ และใช้สารเสพติด โดยเน้นให้มีการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาล มีการขอความร่วมมือและสนับสนุนจากผู้ปกครองในการดำเนินงาน และมีการประเมินผลเป็นระยะ นอกจากนี้ได้มีการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อมั่นในตนเอง การตัดสินใจ แรงจูงใจ ความรู้ และทัศนคติต่อการใช้ยา ซึ่งพบว่า ความรู้ และทัศนคติจะเพิ่มขึ้นและมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ ถ้านักเรียนได้รับความรู้ที่ถูกต้อง จะมีการตัดสินใจที่ถูกต้องได้ ความเชื่อมั่นในตนเองไม่เพิ่มขึ้นในระยะเวลายาวสั้น และไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ และทัศนคติด้วย

จากรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ จะเห็นได้ว่ายังไม่ม้งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร จึงมีความสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อจะได้ทราบปัญหาในการดำเนินงานและนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายมากขึ้น